

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Ivdicivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

^{ad-}
^{one-}
^{uos,}
^{plo-}
^{de-}
^{con-}
^{ene-}
^{s. in}
^{rela-}
^{dum}
^{on. 6.}
^{accu-}
^{tinet}
^{iniu-}
^{ters,}
^{dete-}
^{cu-}
^{do-}
^{non}
^{te-}
^{n vi-}
^{uris}
^{am i-}
^{pedi-}
^{c on-}
^{iute,}
^{prin-}
^{lega-}
^{an ca-}
^{pro-}
^{ergo,}
^{orbi-}
^{verò}
^{iuste,}
^{o. fin-}
^{non}
^{de me}
^{limi-}
^{re, vel}
^{ecu-}
^{poena}
^{culp-}
^{grat-}
^{facta,}
^{ndum}
^{iniu-}
^{dicte}
^{alio-}
^{pol-}

34 P O E N A M dimittens in casu non sibi concessio, vel diminuens, secundū Thomam suprà, tenetur communitati, vel accusatori, si ad eum pertinebat ut puniretur, si vero auxit, tenebitur teo, si tamen sine rationabili causa fecerit.

35 N V L V S iudex Christianus confessionem negare debet parato facere debitum suum, & petenti: secundum Pet. de palud. 4. sentent. dist. 22. etiam si timeret, quod auferretur, quia vtilius scandalū nasci permittitur, quam veritas derelinquatur. cap. qui scandalizauerit, de te iudic. nisi crederet hoc spe erationis fieri. & non ex deuotio ne: quod potest presumi, quando non petuit in carcere, & post petit sub furca, vel ante patibulum. Cum triam relapsis concedatur pœnitentia, & viaticum, si petant.

36 S i iudex nouit aliquem esse in vertitate innocentem, & tamen testes probant, & aduersarius inflat, debet illum condemnare: secundum Tho. secunda secundæ. quæst. 67. art. 2. & quæstion. 64. art. 4. vbi dicit, quod iudex in iudicando debet sequi legitima documenta, per instrumenta, testes, & huiusmodi, magis quam id quod ipse novit, tanquam priuata persona. Potest tamen iuuari ex priuata cognitione, vt cautius discutiat probationes, & inuestiget eatum defectum: quas si non potest iure reprobare, nec modum liberandi innocentem inuenit, debet eum ad superiorem mittere, si habet, & possit. Si autem non vult, vel non potest mittere, & pars in ster, debet ipsum condemnare, quia talis, et si secrete sit innocent: non tamen in foro extrinseco, nec iudex illum occedit, sed testes, & iustitia, cuius ipse minister est: nec tenetur renuntiare officio, si non vult. Debet tamen facere omnia, qua scit, & iuridice potest, vt saluet innocentem. Hanc viam sequitur Caiet. ibi. secunda secundæ. quæst. 67. art. 2. & vniuersaluer doctores, qua determinatio ortum habuit ab Ambrosio super Beati Iohanniculati. ideo tenenda tan-

quam vera, & iusta.

37 C A R N I F EX occidens innocentem, quem scit iuste non condemnatum, non valens subterfugere sine inobedientia, non peccat per eandem rationem, quia exequitur iustum iudicium. Similiter si dubitat de sententia iniusta, non peccat, quia ipsius non interest discutere superioris sententiam: secundum Thom. secunda secundæ, quæst. 64. art. 3. Si vero sententia conuerteret intolerabilem errorem, quæ ipse sciret, vt si quis cōdemnaretur ad mortem, quia coluit Deum, vt sancti Martyres, tunc nullo modo potest exequi sine peccato mortali. & alij ministri eodem modo cooperantes in mortem innocentis, peccant. Magis debemus obedire Deo, qui dicit innocentem occidi non debere, quam principibus.

IVDICIVM.

IVDICIVM factum à iudice ex leui suspitione, de aliquo graui: secundum Thom. secunda secundæ. quæst. 60. art. 3. est peccatum mortale: securus ex violentia suspitione. canone, dicit Dominus. 32. quæstione prima. & hoc quantum ad exterius iudicium ad quod iudex processit. Temerarium est enim aliquem ex leui suspitione condamnare.

IVDICIVM debet fieri secundū leges scriptas, quia iudicium nihil aliud est, quam definitio eius, quod est iustum. Fit autem aliquid iustum, vel ex iure naturali, vel ex iure positivo. Leges autem scribuntur ad utriusque iuris declarationem. Ideo iudicium secundum leges scriptas procedere debet: secundum Tho. suprà. ar. 5. dummodo talis lex non deficit a iusto naturali, vel positivo: quia si lex scripta contineret aliquid contra ius naturale, esset iniusta, nec vim obligativam haberet, nec vere diceretur lex, sed legis corruptio: ideo secundum eam non esset iudicandum.

N o n semper iudicandum est secundum verbalegis, sed magis secundum intentionem conditoris legis, qui si adesset in aliquibus casibus, altere

B definie-

IUDICIVM.

definiret: & iudec recurrendum est ad æquitatem rationabilem, quia ratio est anima legis. ff. de bon. lamenat. lib. cūm ratio. & vbi habemus legem, & rationem. potius innitendum est ratione, quam legi: secundum Bartol. in proœm. ff. 5. vltim. alleg. glo. in l. adeo. Quod sentit dominus Ange. dicens, quod allegare legem, vbi habemus rationem, nihil aliud est, quam mentem confundere. in conci. 33. Non tamen semper propter æquitatem debebas recedere à lege scripta, secundum Pan. in c. fin. de transl. quia iudex non debet esse clementior lege, vel videri. auth. de iud. ff. oportet. col. 6. Si tamen nec ius, nec æquitas sunt scripta, seruet iudex æquitatem: vt in dict. cap. fin. sicut etiam in his, quæ relinquentur in arbitrio iudicis, sequenda est æquitas: vt dicit Innoc. in cap. 1. de constit. Quod si alterum tantum est scriptum, hoc seruetur: si vt unque seruanda est æquitas, si in specie est scripta. Si autem in genere est scripta, & ius in specie, seruetur ius, quia species derogat generi. Si vt unque æqualiter est scriptum, præfendenda est æquitas, vt communiter dicunt doct. & bene.

⁴ IUDICIVM redditur iniustum quandoque, quia iudex non est competens (puia) non habet autoritatē super reum, quandoque ratione personæ agentis, vt quia est minor, vel excommunicata, & huiusmodi, quæ agere non potest, nisi in certis casibus expressis à iure: quandoque quia agitur de re, quæ sub tali iudice tractari non potest. Multæ enim personæ sunt, quæ vocari in iudicium non possunt. Tabien. verb. iudicium. ff. 7. quas iudex debet scire, ne citet, & citando peccet.

⁵ Si pupillus vocetur in iudicium, & nullus eum defendat, iudicium exit nullum. l. contumacia. ff. de re iudica.

⁶ MULIER non potest vocari in iudicium, nisi in casibus in iure expressis, contra eius scilicet voluntatem, seclusus quando vult. c. mulier. de iudic. 6.

Casus autem expressi sunt in causa criminali. ff. de publ. iud. l. pe. inferendo testimonium in causa criminali, quando potest admitti. infra. Testis. §. 1. & quando est tutrix filiorum, & nō vult auctorem constituere, instit. de cura. §. vlti. Non autem mulieres religiosæ, etiam si vellent, possunt vocari personaliter in iudicium, vt in d. c. mulieres. Et si contra præmissa cententur, totum est irritum ipso iure, in d. c. mulieres. Et pro vera causa iudex ad eas pro testimonio ire, vel mittere debet in d. c. mulieres. & fingens casum, vt iudex vadat ad illas, est excommunicatio. suprà. Excommunicatio.⁸⁴

⁷ MULIERIS modis pervertitur iudicium, in canone, quatuor. 11. quæstio ne tertia. videlicet timore, cupiditate, odio, & amore. Si iudex nocte procedat ad litis contestationem cum lumine candelæ, vel lentientia prolationem, licet non debeat facere, vt in capitulo, consuluit. de officio de leg. valet quod agit, dummodo non adsit aliud impedimentum. Multa enim prohibentur fieri, quæ facta tenent, de regu. iur. cap. ad apostolicam. Et licet iudex ordinarius non possit ultima die officij sui iudicare, vt in lib. cūm qui. ff. de iurisdict. omnium iudicium. Si tamen indicat, sententia teneri. l. meminisse. de officio proconsul. Delegatus bene potest. in dict. capitu. consuluit. Iudicium quomodo debeat incipi, & finiri. Sili ibi, quæstione quinta.

⁸ TEMPLARIUM iudicium dicitur, quando quis sine sufficiente certitudine iudicatur de intentione, seu animo proximi, & est peccatum, quia nemodo debet assertiū definite in animo suo, quod nescit, præsertim in alterius præiudicium. Et si hoc modo iudicatur proximum de mortali, mortaliter peccat: si de veniali, venialiter: quia sine sufficienti causa despiciat proximum, & in suo corde dat illi iniuriosum locum, absque rationabili causa, quod facere non debet. Nor. quod aliud est iudicare de facto, aliud de persona. Si quis audiuimus verbum turpe, & indicat hoc se-

hoc secundum se esse peccatum mortale, non est temerarium iudicium per sonz, idcirco nec mortale: si autem iudicat dicenter tale verbum peccasse mortale, tunc est iudicium persona, & temporarium, & peccatum mortale: quia non habet sufficientem rationem ad hoc iudicandum. Potius enim profens verbum illud turpe, profite vel ex levitate, vel ex surreptione animi, etiam sine peccato mortali. ex Caieta. ibi, in summa. Temerarium iudicium est malum, quia sic iudicans officium sibi non competens usurpat: quia non est dignus iudicare alterum, quia est ignorans, & quia hoc prohibetur. Matth. c. 7.

I V R A R E .

I V R A R E est Deum in testem vocare, secundum Augustinum in quodam sermone de petiurio, & est actus latrii, quo Deum honoramus: secundum Hieronymum super Matthaeum, quod quidam Canonistae ita definit: Iuramentum est affirmatio, vel negatio aliquo licito, probabili, & honesto facta vel siendo, sacra rei attestatione firmata: quod fit siue ore, siue facto, ut cum tanguntur litera, etiam sine verbo, vel aliquid huiusmodi. Et licet quis iuret per creaturas, principaliter tamen iuratur per Deum, in quantum diuina virtus in illo est manifesta. Et cum iuratur per fidem, per sanctos, per euangelium, intelligitur, cuius veritas continetur in fide, in euangelio, & quam sancti tenuerunt. Thomas secunda secundæ, quæstione 89. a. 1. & 3. sentent. d. 39. a. 1. Et dicitur iuramentum, quasi pro iure sit in iudicium.

I V R A M E N T U M aliquando fit per execrationem, ut dicendo: Si non est verum, Deus me non adiunet, vel simile: vel, si non est sic, veniat mihi, vel filii meis tale, vel tale malum: vel fit per simplicem attestationem, ut dicendo, per Deum sic est, &c. Et est assertoriū iuramentum, & promissorium: secundum Thom. suprā. Pan. ca. & si Christus de iure iurat.

I V R A M E N T U M secundum se est iustum, licitum, & honestum: quia introductum est ex fide, qua homines credunt Deum esse infallibilem. Ex fine autem introductum est ad iustificandum homines, & finiendum controversias: ut dicitur Hebr. 6. Sed male utenti cedit in malum, cum non ex necessitate, & debita cautela quis iurat: ut pro leui causa, & absque cum periculo periurij: videtur enim tunc paucam reverentiam Deo habere.

Fuit & alia causa permisiva, scilicet ad vitandam idololatriam. capitulo, considera. vigesimo secundo. quæst. r.

Esteriam meritum, si cum reverentia, & utilitate iuste iuretur, quoniam

per hoc & sibi ipsi, & proximo subducatur, nec sine necessitate est iurandum, vel utilitate. capit. na ergo. vigesimo secundo, quæst. prima. Et quando prohibetur iuramentum, incelligitur extra necessitatem rationabilem: ut in capitulo, & si Christus de iure iurand. Hæc secundum mentem Ray. à quibus non discordat Sanctus Thomas.

4 I V R A R E per creaturas secundum se non licet: secundum Tho. suprā. art.

6. sed per eas in ordine ad Deum, in quantum in eis diuina veritas manifestatur: & sic vocamus Deum in testimonium veritatis, quæ in creaturis reluet. Prohibuit autem dominus iurare per celum, & terram, &c. Matth. 5. c. ob hoc ne eis diuina reverentia exhiberetur: & propter hoc punitur clericus per creaturas iurans.

22. quæstio. i. capit. clericum. & capi-

sequen.

5 I V R A N S per membra in honesta

Dei, vel sanctorum, mortaliter peccat:

ut ipote Deum blasphemans, & iniurians. c. si quis per capillum. 22. q. i. Si

verò per membra honesta ex modo iu-

randi, non peccat mortaliter: posset ta-

men peccare ex contemptu, vel irrever-

entia: ut cum suum iuramentum im-

portaret blasphemiam, vel ex periurio,

suprā. Blasphemia 9. i.

6 D e forma iuramenti non oportet

esse sollicitum: quoniam quomodo-

cunque quis iuret, & intendat iurare,

